

Dolf de Groot

ONRECHT

Een Nederlandse advocate strijdt tegen
de doodstraf in Texas

ALFABET
UITGEVERS
2023

Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van het
Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten. www.fondsbjp.nl

FONDS Bijzondere
JOURNALISTIEKE PROJECTEN

Copyright © 2023 Dolf de Groot en Merel Pontier

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagbeeld Madison Richardson

Typografie binnenwerk Aard Bakker

ISBN 978 90 213 4203 0

NUR 320

alfabetuitgevers.nl

Alfabet Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

PENVRIEND GEZOCHT

Dag iedereen,

Mijn naam is Clinton Lee Young. De staat Texas kent mij als gevangene 999447. In april 2003 werd ik afgeleverd bij de Polunsky-gevangenis. Ik heb hier mijn twintigste verjaardag gevierd. Ik hoop dat ik de vijfentwintig haal.

Toen ik hier aankwam, woog ik drieëntachtig kilo. Na vijf weken gevangenisvoedsel was ik zeven kilo afgevallen.

Ik leef in een hok van 2 bij 2,5 meter. Het regime waar ik en de andere terdoodveroordeelden onder leven is verschrikkelijk. We zitten opgesloten in een kooi en hebben nooit menselijk contact. Bezoek mogen we alleen ontvangen achter een glazen ruit. Dat brengt ons verder uit balans.

Geloof, hoop en post zijn de enige dingen die ons geestelijk gezond houden. Dat is de reden dat ik deze oproep plaats. Een penvriend zou mij kunnen helpen deze constante worsteling te verdragen.

Ik ben op zoek naar iemand van in de twintig. Ik denk dat ik een meer betekenisvolle vriendschap zou kunnen opbouwen met iemand van mijn leeftijd. Ik ben een open persoon en ik hou van schrijven, lezen, geschiedenis, mythologie en wetenschap. Ook heb ik interesse in de natuur, sport, mensen en alles waar je om kunt lachen. Ik hou ook van het leven.

Misschien vraag je je af waarom ik hier zit. Volgens justitie ben ik een koelbloedige moordenaar. Maar ik ben onschuldig.

Ik heb niemand vermoord. Ik kreeg de doodstraf omdat mijn medeverdachten een wit voetje wilden halen bij justitie.

Het bewijs is duidelijk. Maar mijn advocaat heeft dat nooit naar

voren gebracht tijdens mijn proces. Daardoor ben ik nu zwaar de klos.

Ik ben niet alleen op zoek naar een penvriend. Ik hoop dat er advocaten, studenten of andere mensen zijn die mijn zaak kunnen bestuderen. Die mij kunnen helpen. Voordat het te laat is en ik word geëxecuteerd voor misdaden die anderen hebben gepleegd.

Met vriendelijke groet,

Clinton Young

Polunsky Unit #999447

3872 FM 350 South Livingston

Texas 77351

1

De jaknikkers geven deze woestijn een mechanische hartslag. Op de vlaktes van West-Texas zijn het de ritmisch buigende *pump-jacks* die bewegen, hun gezwoeg en gezuig zijn er de voornaamste geluiden. De stalen reuzen steken hun kop op ogenschijnlijk willekeurige plekken door de horizon. Alsof ze als zaadjes door de woestijnwind zijn verstrooid.

In dit landschap van doods struikgewas lijkt alles van waarde al te zijn weggepompt. Maar in het permgesteente, kilometers diep onder de grond, bevindt zich een van de grootste ontdekte olievoorraden ter wereld. Het stadje Midland ligt boven op deze oliebel, die van de Verenigde Staten 's werelds grootste olieproducent heeft gemaakt.

De hemel boven Midland wordt 's nachts verlicht door metershoge steekvlammen. Het gas dat met de olie mee omhoogkomt wordt permanent afgefakkeld door de olie-installaties net buiten de stad. Als de wind over de vlaktes in de richting van Midland blaast, draagt die de weëige zwavelgeur van de petrochemische industrie met zich mee.

Midland draait op olie. 's Ochtends vroeg kronkelt een slang van pick-uptrucks vanuit de buitenwijken naar het buizenlabyrint in de woestijn. 's Middags lunchen de oliebaronnen in de Petroleum Club of Midland, een gebouw met een pronkgevel van natuursteen, gouden trapleuningen en hoogpolig tapijt in de dinerzaal. Op de snelweg draaien volle tankwagens langzaam de rijbaan op.

In de buurt van die snelweg, de Interstate 20, rijdt vertegenwoordiger Henry Wurtz in de ochtend van 26 november 2001, zo rond de klok van elf, naar een jaknikker. Het bedrijf van Wurtz, Plunger Lift Systems, verkoopt efficiënte oliepompinstallaties.

Zijn verkoopactiek is simpel: hij rijdt van jaknikker naar jaknikker, op zoek naar monteurs en ingenieurs, die hij ter plaatse overtuigt.

Deze maandagochtend heeft Wurtz zijn zinnen gezet op een aantal boorputten ten zuiden van Midland. Hij rijdt met zijn truck over een zandweg, zo'n 3 kilometer ten zuiden van de Interstate. Wie het spoor van stofwolken in een rechte lijn naar de horizon zou trekken, stuit vanzelf op de jaknikker in de verte.

Zodra Wurtz de boorput bereikt, ziet hij een lichaam liggen. Dit is een grap, denkt hij. Het zal wel een etalagepop zijn. Maar er ligt echt een man op zijn rug, gekleed in een spijkerbroek en een gestreepte trui. Het zand onder het hoofd heeft de kleur van geronnen bloed. Wurtz grijpt zijn werktelefoon en belt het alarmnummer.

*

Politieagent Paul Hallmark draait nog geen kwartier later de zandweg op. Bij de boorput stapt hij uit. Eerst maakt hij een omtrekende beweging. Zijn fototoestel klikt om de paar seconden. 'Het lichaam ligt in het midden van het open terrein,' schrijft de agent in zijn notitieblokje. 'Een hand zit nog in de broekzak.'

Hallmark fotografeert de twee kleine gaatjes in de linkerslaap van het slachtoffer. Een paar stappen verderop liggen twee kogelhulzen en een sigarettenpeuk. Als de agent het terrein nog eens inspecteert, ziet hij sporen van verbrand rubber. De dader is er in grote haast vandoor gegaan.

Hallmark loopt weer naar het slachtoffer. Hij klopt op de spijkerbroek en voelt een portemonnee. De foto op het rijbewijs komt overeen met het gezicht van de man die hier levenloos op de grond ligt. Het is Samuel Petrey, geboren op 9 september 1947 en woonachtig te Eastland, Texas, die bij deze jaknikker op vierenvijftigjarige leeftijd om het leven is gebracht.

Op het moment dat Hallmark het rijbewijs uit de portemonnee van Samuel Petrey haalt, wordt er op het politiebureau in het centrum van Midland groot alarm geslagen. Hun collega's in Oost-Texas zijn al een dag op zoek naar de laatste twee verdachten van een moord die twee dagen eerder en 750 kilometer oostwaarts is gepleegd. De politie van Harrison County heeft in een bos bij de stad Longview het lichaam van een man gevonden. Het slachtoffer, Doyle Douglas, lag half in een beek met drie kogelgaten in zijn hoofd.

Een van de verdachten van de moord op Douglas heeft zichzelf zojuist in Midland aangegeven. Het gaat om de twintig jaar oude David Page. De laatste voortvluchtige, Clinton Young, is volgens Page ook in Midland, heeft daar volgens hem een tweede moord gepleegd en rijdt in een witte pick-uptruck.

Politieagent Gregory Chatwell is in zijn dienstwagen op weg naar de schietbaan als zijn boordradio begint te kraken. De meldkamer deelt mee dat er in de buurt van de Interstate 20 wordt gezocht naar een mogelijk gewapende moordverdachte in een witte Chevrolet Silverado.

Chatwell zet zijn auto stil op de vluchtstrook. Hij tuurt over zijn stuur naar het voorbijrijdende verkeer. Nog geen drie minuten later flitst er een auto langs die aan de beschrijving voldoet. Hij geeft gas en voegt zich weer tussen het verkeer. Zodra hij het kenteken van de truck kan lezen, reikt hij naar de microfoon van zijn boordradio.

Chatwell heeft beet. De meldkamer bevestigt dat de truck als gestolen staat geregistreerd. De eigenaar, Samuel Petrey, wordt vermist.

Niet veel later sluit een colonne van vier politieauto's zich bij de achtervolging aan. Chatwell leidt de jacht. Hij zit zo dicht achter de pick-up dat hij kan zien dat de bestuurder een mobiele telefoon tegen zijn oor gedrukt houdt.

*

De zwaailichten in zijn achteruitkijkspiegel zijn steeds dichterbij gekomen. Clinton stuurt zijn auto naar de vluchtstrook en remt af. Hij wil nog even wat tegen zijn vriendin zeggen voordat ze hem in de boeien slaan. Vanochtend heeft hij Amber nog een paar minuten gezien, nadat hij David Page bij een pannenkoekenrestaurant in Midland had afgezet. Page had tegen hem gezegd dat hij zichzelf ging aangeven.

‘Schatje, ik denk dat ik misschien weer even de gevangenis in ga.’

‘Dan hoef je me nooit meer te bellen.’

Clinton trapt het gaspedaal diep in. Het gegrom uit de acht cilinders onder de motorkap van de Chevrolet Silverado Regency klinkt als naderend onweer. De pick-up spuit ervandoor.

*

Ook politiesergeant Earl Stroup hoort op de boordradio over de achtervolging. Die komt zijn kant op. Op een viaduct over de snelweg gaat Stroup met draaiende motor op de uitkijk staan. De vier rijbanen van de Interstate, twee in oostelijke richting en twee naar het westen, worden van elkaar gescheiden door een stoffige middenberm. Al snel ziet hij zwaailichten in de verte.

Stroup geeft gas. Hij blijft op de rechterrijstrook rijden. De witte pick-up op de linkerrijbaan komt snel dichterbij. Stroup werpt een blik op zijn snelheidsmeter: 170 kilometer per uur.

De politiewagen zit aan zijn limiet. De opgevoerde truck zal hem over een paar seconden hebben ingehaald. Stroup besluit dat het tijd is voor het kunstje dat hij al vaker heeft geflikt. De oud-marinier laat zijn raampje alvast naar beneden glijden. Met zijn rechterhand verstevigt hij zijn greep op het stuurwiel. Met

zijn andere hand tast hij naar de holster aan zijn riem.

Stroup stuurt zijn auto iets naar rechts; hij heeft wat afstand nodig. Dan richt hij zijn pistool door het open raam naar buiten.

*

Clinton schrikt van de doffe knal. Zijn stuur trekt ineens naar links. Op hoge snelheid spint hij door de middenberm. Als hij de auto weer onder controle heeft, staat hij op de andere rijbaan, in tegenovergestelde richting. Hij geeft weer gas en rijdt het aankomende verkeer tegemoet. Hij hoort nog vier schoten. Sergeant Stroup mikt nu op de linkerachterband. Maar dit keer mist hij.

Een paar seconden later leest Clinton de schrik van het gezicht van de bejaarde vrouw die recht op hem afkomt. Clinton gooit zijn stuur om, komt in een greppel terecht en wordt gelanceerd. Hij landt en schiet door, in de richting van een verzameling stacaravans die hier langs de snelweg staan. Met de politieauto's vlak achter hem scheurt hij door het trailerpark. Hij ramt een prikkeldraadhekje en rijdt weer naar de snelweg.

Bij de oprit staan de politieauto's dwars over de weg.

Op het politiebureau in Midland wordt Clinton direct een verhoorkamer in geduwd. 'Als je niet meewerkt, zorgen we ervoor dat je de doodstraf krijgt,' dreigen de agenten. 'Dan binden ze je vast op de executietafel en zetten ze een naald in je arm.'

'Ik wil een advocaat,' stamelt Clinton.

2

De rechtenfaculteit van de Rotterdamse Erasmus Universiteit is gevestigd op de campus in Kralingen. Het complex aan de Maasoever is opgetrokken in een stijl die bekendstaat als brutalistische betonbouw. De campus bestaat voor het grootste deel uit blokkendozen van ruw beton, afgewisseld met vierkante vijverbakken – ook van beton.

Het Sandersgebouw van de Erasmus School of Law is een van de moderne gebouwen op de campus. De bakstenen gevel zorgt voor kleur, de grote ramen voor licht en ruimte. Het is in dit gebouw waar hoogleraar Eric Rassin zijn studenten ieder jaar weer op het verkeerde been zet.

‘Hoeveel mensen waren er op de foto te zien?’ vraagt Rassin ook nu weer aan de volle collegezaal. ‘En wat was de kleur van het T-shirt van de man aan de linkerkant?’

Rassin heeft de foto een halfuur eerder op het scherm boven hem geprojecteerd. Maar nu komt hij er ineens op terug. Een golf van verontwaardiging trekt door de zaal. Daar hadden ze toch helemaal niet op gelet?

Merel Pontier zit links vooraan in de collegezaal. Daar kan ze het college het best volgen. Maar ze beseft dat ze het antwoord niet weet. Rassin dringt aan. De studenten om Merel heen geven heel verschillende antwoorden. Zelfs over de kleur van het T-shirt worden ze het niet eens.

De hoogleraar heeft zijn punt gemaakt. Net als de studenten vandaag worden getuigen van een delict niet vooraf gewaarschuwd. Daarom zijn hun waarnemingen lang niet altijd betrouwbaar.

Eric Rassin doceert het vak rechtspsychologie. Daarin laat hij de studenten zien wat er mis kan gaan in een strafzaak. Het is

Merels favoriete vak. Ze begon in 2010 aan haar rechtenstudie. Sindsdien leest ze het ene na het andere boek over justitiële dwaalingen. De boeken van hoogleraar Ton Derksen zijn bij haar favoriet. Derksen is misschien wel de grootste criticaster van het Openbaar Ministerie.

Merel vindt het geweldig dat Rassin nu samen met de studenten beruchte justitiële missers ontleedt. In een van de colleges pluist hij bijvoorbeeld de beruchte Schiedammer Parkmoord uit. Als gevolg van tunnelvisie bij politie en justitie werd de Vlaardinger Kees B. in die zaak ten onrechte veroordeeld voor de verkrachting van en doodslag op de tienjarige Nienke in het Schiedamse Beatrixpark. Kees B. zat vier jaar vast.

Ook een andere beruchte justitiële dwaling, de zaak tegen verpleegkundige Lucia de Berk, wordt door Rassin besproken. De Berk werd in 2004 veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf en tbs voor de moord op zeven patiënten en drie pogingen tot moord in verschillende ziekenhuizen in Den Haag. De verpleegkundige werd tijdens haar proces neergezet als seriemoordenaar, hoewel daarvoor geen hard bewijs was. Er waren geen DNA-sporren, geen vingerafdrukken, en niemand had ooit gezien dat ze een patiënt had omgebracht met een dodelijke injectie. De lichamen van de overleden patiënten bevatten ook geen overdosis medicatie. In de jaren na haar veroordeling bekritiseerden deskundigen onder aanvoering van hoogleraar Ton Derksen het ondeugdelijke bewijs op basis waarvan De Berk werd veroordeeld.

In 2010, na zes jaar in de gevangenis te hebben doorgebracht, werd De Berk alsnog vrijgesproken. De rechters oordeelden dat er helemaal geen bewijs was dat de overleden patiënten een niet-natuurlijke dood waren gestorven.

Als het Rotterdamse strafrechtdispuut Wichmann een lezing van Lucia de Berk organiseert, meldt Merel zich aan. 'Ik was onschuldig, maar niemand geloofde mij,' vertelt De Berk die avond aan de studenten. De voormalige verpleegkundige articuleert

langzaam; ze is half verlamd. Op de dag van haar veroordeling kreeg ze een hersenbloeding.

Tijdens de strafzaak tegen De Berk haalde het Openbaar Ministerie een expert van de Amerikaanse federale recherche FBI naar de rechtszaal in Den Haag. Die verklaarde stellig, zonder De Berk te hebben ontmoet, dat de vrouw ‘alle kenmerken van een seriemoordenaar’ had.

‘Het voelde als een ongelijke strijd,’ zegt De Berk tegen de Rotterdamse studenten. ‘Maar ik bleef hoop houden.’

*

De bodes van de rechtbank in Rotterdam kennen de jonge studente inmiddels van gezicht. Merel wandelt regelmatig het gebouw aan de voet van de Erasmusbrug binnen. In haar eentje, ’s middags, na de colleges op de universiteit. Ze stelt dan altijd dezelfde vraag.

‘Wat is de zwaarste zaak vandaag?’

De bodes kunnen er wel om lachen. ‘Een zware mishandeling,’ zeggen ze dan, als Merel weer voor de balie staat. ‘Of heb je liever een poging tot moord?’

Deze middag wijzen de bodes Merel op een interessant hoger beroep. In de zaak is een man tot elf jaar gevangenisstraf veroordeeld voor een huisoverval waarbij de bewoner een hartaanval kreeg en overleed.

De zus van de overvaller werkte in de thuiszorg. Ze had hem verteld dat een van haar cliënten een kluis met stapels bankbiljetten in zijn slaapkamer had. Ter voorbereiding hield de overvaller de woning een tijdje in de gaten. Hij wilde zijn kraak zetten als de bewoner niet thuis zou zijn. De ochtend zou daarvoor het meest geschikt zijn, was zijn conclusie.

De overvaller had ook een sleutel weten te bemachtigen. Hij was snel binnen. Maar net toen hij de kluis had gevonden, hoorde

hij de voordeur opengaan. De bewoner, een man van in de tachtig, kwam veel eerder terug dan verwacht. In de slaapkamer ontstond een worsteling. De overvaller rukte zich los en raakte de bejaarde bewoner met zijn elleboog op de neus. De man sloeg bewusteloos tegen de grond.

De overvaller raakte in paniek. Op dat moment ging de deurbel. De thuiszorg stond voor de deur. En het was niet zijn zus die dienst had.

De thuiszorgmedewerkster kreeg de schrik van haar leven toen de overvaller de voordeur opentrok. Hij maakte een warrige indruk. En stotterde verschrikkelijk.

De man probeert vandaag in de rechtbank te vertellen wat er die ochtend volgens hem was gebeurd. Door zijn gestotter duurt zijn relaas ontzettend lang. Tussendoor barst hij ook nog eens in tranen uit.

Merel begrijpt uit de losse flarden dat de man de deur had opengedaan omdat hij om hulp wilde vragen. Hij had er natuurlijk ook vandoor kunnen gaan, via de achterdeur. Maar de thuiszorgmedewerkster begreep hem niet. Toen de man haar de gang in probeerde te trekken om te laten zien wat er was gebeurd, zette ze het op een lopen.

Merel is aangedaan als ze het verhaal heeft gehoord. Natuurlijk had de man daar niet in huis mogen zijn. Maar ze krijgt ook de indruk dat de inbraak volkomen uit de hand was gelopen. Dat hij dit allemaal niet had gewild.

De zaak laat haar niet meer los. Elf jaar gevangenisstraf – is dat niet gewoon wraak in een juridisch jasje, vraagt ze zich af. Moet de samenleving echt tegen deze man worden beschermd?